

Utvärdering av

Mobil finsk förskola för Sektor barn- och utbildning

Sektor barn och utbildning

Datum
150810

Ellinor Skaremyr

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte och mål för projekt Utvidgad försöksverksamhet med mobil finsk förskola.....	4
Syfte.....	4
Mål.....	4
Frågeställningar för medforskning av försöksverksamheten Mobil finsk förskola.....	4
Genomförande av projektet.....	5
Kärngruppen för Mobil Finsk förskola.....	5
Informationsmöten.....	5
Observationer.....	5
Enkätundersökningar.....	6
Intervjuer.....	6
Resultat.....	7
Hur arbetar de ambulerande språkpedagogerna med språkstöd på finska?.....	7
Praktisk beskrivning av den mobila finska förskolan.....	7
Språkstöd på finska.....	8
Hur arbetar förskolor, som har barn som deltar i den mobila finska förskolan, med språkstöd?.....	9
Hur upplevs den mobila finska förskolan?.....	11
Språkpedagogers upplevelser av mobila finska förskolan.....	11
Vårdnadshavares upplevelser av den mobila finska förskolan.....	13
Barns upplevelser av mobila finska förskolan.....	14
Förskolepersonals upplevelser av den mobila finska förskolan.....	15
Diskussion och rådgivande yttrande.....	16
Referenser.....	18

Inledning

Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (Svensk författningssamling, 2009:724), som trädde i kraft den 1 januari 2010, garanteras ett grundskydd för Sveriges nationella minoriteter samt särskilda rättigheter för den som bor i ett svenskt förvaltningsområde för finska, samiska eller meänkieli. Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, tornedalingar, samer och sverigefinnar. De nationella minoritetsspråken är finska, samiska, meänkieli, romani chib och jiddisch. Minoritetslagens grundskydd ska tillämpas i hela Sverige medan minoritetslagens särskilda rättigheter gäller förvaltningsområden för finska, samiska och meänkieli (Svensk författningssamling 2009:724). Skövde kommun är sedan år 2012 ett finskt förvaltningsområde och det innebär att personer med finsk härkomst har rätt att använda det finska språket vid myndighetskontakter samt rätt att få äldreomsorg och förskoleverksamhet på finska. Att kommunen erbjuder förskola helt eller delvis på det finska språket, för barn med finsk härkomst, är alltså ordnat i lag och är en rättighet för dessa barn oavsett kunskapsnivå i finska språket. I lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) framgår att barns användning av det egna minoritetsspråket ska understödjas särskilt (Svensk författningssamling 2009:724, 4 §). Den mobila finska förskolan är därför också en språkbevarande insats i syfte att stödja, stärka, bevara och legalisera minoritetsspråket finska.

Ett år efter att Skövde kommun blev finskt förvaltningsområde startades en förskoleavdelning för barn med finsk härkomst på en av kommunens förskolor. På den avdelningen utlovades finsktalande personal. Få barn anmäldes och antogs till avdelningen. Antaganden som gjorts av skolledningen i kommunen är att föräldrar önskar förskola där man bor och/eller redan har en förskoleplats på annan förskola och inte vill flytta sitt barn till den avsedda avdelningen. För att erbjuda fler barn med finsk härkomst verksamhet på finska språket prövade kommunen då en ambulerande verksamhet. En finsk- och svensktalande förskollärare åkte då ut till förskolor och erbjöd verksamhet på finska för barnen någon timma per vecka. I april 2014 var 15 barn anmälda till verksamheten. I maj 2014 hölls ett möte med föräldrar som har barn med finsk härkomst, representanter från styrgruppen för finskt förvaltningsområde, rektorer och skolledning för att utvärdera den ambulerande verksamheten och för att föra en dialog om vilken förskola de ville ha. På mötet framkom att föräldrar var nöjda med den ambulerande verksamheten, detta ledde till att den ambulerande verksamheten utökades inför läsåret 2014-2015. Under höstterminen 2014 har två tvåspråkiga (finska och svenska) pedagoger¹ arbetat 40 %, 20 % vardera, med mobil finsk förskola (MFF). Från och med vårterminen 2015 arbetar tre tvåspråkiga pedagoger, där den tredje arbetar 40 % i MFF.

---

¹ De tvåspråkiga pedagogerna kommer vidare att tituleras språkpedagoger.

Sammanlagt alltså 80 % tjänst fördelat på tre pedagoger. Under våren 2015 deltar 36 barn i åldrarna 1-6 år, från förskola till förskoleklass, i verksamheten. Noterbart är att MFF erbjuds barn med finsk härkomst men att föräldrar får anmäla sitt barn till den. I praktiken innebär detta att inte alla barn med finsk härkomst, i den kommunala förskolan, deltar i MFF. För att barn ska få ta del av MFF krävs alltså, som beskrivet ovan, att barnet har finsk härkomst. Det finns inga krav på förkunskaper i det finska språket. I praktiken innebär detta att barnens kunskaper i det finska språket varierar. Försöksverksamheten MFF finansieras delvis med det statsbidrag som Skövde kommun erhåller från Länsstyrelsen i Stockholm för att vara ett finskt förvaltningsområde och delvis med kommunens egna medel.

Syfte och mål för projekt Utvidgad försöksverksamhet med mobil finsk förskola

Syfte

Att ge fler förskolebarn som har finska som modersmål, enligt finskt förvaltningsområde intensioner, språkstöd.

Mål

- * Förskolebarnen ska få minst 1,5 timmar finsk språkträning per vecka.
- * Föräldrar ska uppleva sig nöjda med verksamheten
- * All personal på Skövdes förskolor ska ha kännedom om vad Finskt förvaltningsområde innebär.

Frågeställningar för medforskning av försöksverksamheten Mobil finsk förskola

Skövde kommuns skolförvaltning, 2014, gav Ellinor Skaremyr, i uppdrag att dokumentera och utvärdera den mobila finska förskolan. De frågor som kommunen gav mig i uppdrag att besvara är:

- Hur arbetar förskolor, som har barn som deltar i den mobila finska förskolan, med språkstöd?
- Hur arbetar de ambulering språkpedagogerna med språkstöd på finska?
- Hur upplever deltagarna, barnen, förskolepersonalen och vårdnadshavare verksamheten?
- Vilken relevant forskning finns inom ämnesområdet och hur kan den användas i arbetet?
- Förslag på fortsatt arbete.

Genomförande av projektet

Kärngruppen för Mobil Finsk förskola

En gång per månad har kärngruppen för mobil finsk förskola träffats. Deltagarna under höstterminen -14 var Anna Sundström, Kirsi-Marika Olsson, Eija Kempainen, Anoo Niskanen Naing och Ellinor Skaremyr. Efter årsskiftet tillkom Liisa Niemelä Poikala som ytterligare en ambulerande språkpedagog och Maria Jansson ersatte Anna Sundström, som gick i pension. Under dessa möten gjordes avstämningar från den mobila finska förskolan. Språkpedagogerna berättade om det pågående arbetet och Maria Jansson gav information om yttre faktorer som påverkar verksamheten som exempelvis budget. Anoo fungerade som en länk mellan styrgruppen för finskt förvaltningsområde, då hon gav och inhämtade information. Ellinor gav information om vad hon sett under hennes observationer och delgav aktuell forskning som kunde kopplas till det praktiska arbetet. På dessa möten planerades också för informationsmöten för vårdnadshavare, förskolechefer och förskolepersonal.

Informationsmöten

Ett informationsmöte för förskolechefer och -personal genomfördes i januari 2015. Detta möte innehöll information om finskt förvaltningsområde, pågående verksamhet med språkstöd och om utvärderingen och medforskningen av verksamheten.

Två informationsmöten för vårdnadshavare har genomförts, ett under hösten 2014 och ett under våren 2015. Båda dessa möten innehöll information om finskt förvaltningsområde, pågående verksamhet med språkstöd och om utvärderingen och medforskningen av verksamheten. Vid mötet våren 2015 (april) gavs också återkoppling på en enkät som vårdnadshavare gett möjlighet att besvara, om hur de upplever den mobila finska förskolan.

Observationer

Under 15 dagar under läsåret 2014-2015 har försöksverksamheten observerats och dokumenterats av Ellinor Skaremyr. Innan studien av försöksverksamheten påbörjades lämnades forskningsinformationsbrev ut och samtycke inhämtades från ambulerande språkpedagoger, förskolepersonal och vårdnadshavare, för sin egen och barnens räkning. 15 vårdnadshavare gav samtycke till deltagande för egen del och barns räkning, 15 vårdnadshavare representerar 19 barn. Sammanlagda antalet barn som fått forskningsinformation är 31. Antalet deltagande barn i finska förskolan är 36, inklusive barn i förskoleklass. Åldrarna på barnen är 1,5 – 6 år (januari 2015).

Enkätundersökningar

Under mars-april 2015 genomfördes två enkätundersökningar. En enkätundersökning genomfördes med vårdnadshavare för att ta reda på deras upplevelser av den finska förskolan. Enkäten skickades till de 15 vårdnadshavare som givit samtycke till att delta i studien. Dessa 15 vårdnadshavare representerade 19 av 36 barn. Från vårdnadshavare inkom 10 svar som beskriver en svarsfrekvens på 67 %.

Den andra enkätundersökningen genomfördes med förskolepersonal för att ta reda på hur förskolor, som har barn som deltar i finska förskolan, arbetar med språkstöd samt hur de upplever verksamheten. Enkäten skickades ut till 14 avdelningar, som har barn i den mobila finska förskolan. Från avdelningarna inkom 9 svar, där en tagits bort för ej i fyllda svar. 8 enkätsvar av 14 utskick ger en svarsfrekvens på 57 %. Svarsfrekvensen är eventuellt något högre än 57 %, då jag har fått information om att två avdelningar fyllt i och skickat in ett gemensamt svar. Det kanske kan gälla för fler avdelningar?

Intervjuer

Intervjuer med tre språkpedagoger och med 8 förskolepersonal har genomförts. Intervjuer med språkpedagoger genomfördes för att få mer kunskap om hur språkstödet gavs ute i förskolorna och för att få deras perspektiv på den finska förskolan. Intervjuer med förskolepersonal genomfördes för att ta reda på hur förskolor arbetar med språkstöd samt deras upplevelser av mobila finska förskolan. Dessa intervjuer kompletterar förskolepersonalens enkätsvar om förskolors arbete med språkstöd.

Resultat

Barnens finska härkomst innebär att de har rätt till att använda det finska språket i förskolan. Barnens finska härkomst innebär också att barnen har olika erfarenheter av, förhållande till och kunskaper i det finska språket. I ett tidigt skede i projektet identifierade språkpedagogerna barnens olika behärskningsnivå i det finska språket. I verksamheten mobil finsk förskola deltar barn som har finska som sitt modersmål och som då ska utveckla sitt förstaspråk finska i en andraspråksmiljö. I verksamheten deltar också barn som har svenska språket som sitt modersmål och finskan som sitt andraspråk och som ska lära sitt andraspråk finska i sin förstaspråksmiljö. Några av barnen har både finskan och svenskan som modersmål. Några av barnen har få eller inga kunskaper i det finska språket, där finskan kan jämföras med ett främmande språk, det vill säga ett språk som lärs formellt i en miljö med annat majoritetsspråk, exempelvis som engelska eller franska lärs i skolan. Barnen som deltar i den finska förskolan har, med andra ord, olika behärskningsnivåer i det finska språket. Gemensamt för alla barnen är att de ska få möjlighet att möta, prata och utveckla minoritetsspråket finska i en svenskspråklig majoritetsmiljö

Hur arbetar de ambulering språkpedagogerna med språkstöd på finska?

Praktisk beskrivning av den mobila finska förskolan

Verksamheten genomförs genom att de tre språkpedagogerna åker ut till olika förskolor och skolor och pratar det finska språket. Det innebär att en språkpedagog kommer till en förskola klockan 8.00 på morgonen, stannar ett antal timmar beroende på antalet barn som deltar i den finska förskolan. Där efter åker språkpedagogen vidare till nästa förskola för att stanna där i ett antal timmar, för att sedan åka vidare till nästa förskola. Hur länge språkpedagogerna stannar på varje avdelning/förskola beror på hur många barn de träffar. Träffar språkpedagogen ett barn stannar språkpedagogen 1-1,5 tim och är antalet barn fler utökas tiden, exempelvis tre barn under 2-3 timmar. Hur länge språkpedagogen stannar på var förskola beror också på om hon kan samordna så hon kan träffa flera barn samtidigt. Detta är inte alltid möjligt, då barn är i skilda åldrar och har olika intressen. En av språkpedagogerna arbetar dessutom i skolan, varpå hon kan ha startat sin dag klockan 8.00 med arbete i förskoleklass, för att sedan åka till en förskola för att avsluta dagen med en lektion i skolan. De tre språkpedagogernas dagar ser alltså rutinemässigt olika ut på grund av olika förutsättningar som antal barn per avdelning och förskola och arbete i skola och förskola.

Två av språkpedagoger har under läsåret 2014-2015 haft torsdagar som sin arbetsdag i mobila finska förskolan. En språkpedagog har haft tre olika dagar,

måndag, torsdag och fredag men gemensamt för alla barn i den mobila finska förskolan är att varje individuellt barn har haft samma tid och dag då språkpedagogen kommit till förskolan. Vid tillfällena kan tid på dagen ha ändrats men inte veckodag. Att den mobil finska förskolan genomförs på specifika dagar har i praktiken inneburit att finska förskolan har uteblivit på grund av sjukdom (barn och personal), ledighet (barn och personal), helgdagar eller annat som till exempelvis möte med kärngruppen.

Språkstöd på finska

De ambulerande förskollärarna arbetar på olika sätt med språkstöd på finska. Under observationerna har både *integrerat* och *segregerat* språkstöd identifierats. När språkstödet är integrerat sker språkstödet i pågående verksamhet, det vill säga språkpedagogerna pratar finska med barnen som deltar i finsk förskola medan de leker och samspelar med andra kamrater. Olika situationer eller dagsrutiner då språkpedagogerna talar finska i förskoleverksamheten är under lek, bygg- och konstruktionslek, sång, drama, skapande verksamhet, vardagliga samtal, sagoläsning, rutinsituationer; tambur- och matsituationer. Det segregerade språkstödet har karaktär av att ske vid sidan om, särhållet från, pågående verksamhet och med endast det/de barn som deltar i finsk förskola. Exempel här kan vara sagoläsning, aktivitet med datorplattor, ett spel eller liknande.

Oavsett olika former av språkstöd, integrerat eller segregerat, så har språkpedagogerna tydligt fokus på själva språket. Språkstödspedagogerna tar tillfällena i akt att benämna språkliga och matematiska begrepp och kan gå till så att ett ord först benämns på svenska för att följas upp på finska eller tvärt om. Som beskrivet tidigare är barnens behärskningsnivå i det finska språket varierande och de tre språkpedagogerna måste anpassa nivån av finska i interaktioner med barnen. Med det menas att i ett samtal med ett barn med finska som modersmål, med god behärskningsnivå i finska, kan språkstödet ges nästan uteslutande på det finska språket medan om barnets behärskningsnivå i finska är låg, sker språkstödet växelvis på svenska, finska, svenska, finska. Mängden av språkstöd på finska kan alltså beskrivas vara allt från helt, till delvis, till endast enstaka ord, allt beroende på barnets behärskningsnivå. Här spelar naturligtvis barnets verbalspråkliga förmåga in och barnets behärskningsnivå i det svenska språket.

Vardagliga samtal mellan språkpedagoger och barn kan ha karaktär av att vara kontextnära, det vill säga handla om det som sker här-och-nu, saker som finns i barnens omedelbara närhet exempelvis färger på Lego eller olika livsmedel. Samtalen kan också vara kontextoberoende, det vill säga när barnen refererar till händelser bortom här-och-nu, till exempel en dröm de har haft eller en resa de ska göra.

I arbetet använder sig språkpedagogerna av olika pedagogiska material som finns tillhands på förskolorna som till exempel spel, böcker, Lego, utklädningskläder, dockor, skapande material som färg, pennor, papper och klister. De använder också material som de själva har med sig som spel, datorplattor med tillgång till olika appar och youtube, praxisbilder (symbolbilder), sånger och böcker på finska.

Sammanfattningsvis

Språkpedagogernas arbete kan, när det sker integrerat med övrig verksamhet, beskrivas som att de arbetar som vilken förskolepersonal som helst men med stor fokus på det finska språket. Här framträder ett förhållningssätt att språklärande sker i interaktion med andra i meningsfulla sammanhang, som överensstämmer med den syn på lärande som framhålls i policydokument (Skolverket, 2010/98; Skolverket, 2013) och i forskning (Puskas, 2013). I den integrerade verksamheten framträder sammanhanget, miljön, aktiviteten, kamrater och samspelet, som viktigt. Här framträder också flerspråkighet som en kompetens som gagnar alla barn i förskolan, även de utan finsk härkomst. När språkstödet sker avskilt från övrig verksamhet blir situationen tillrättalagd och fokus skiftar från sammanhang till språklärande. Denna typ av verksamhet beskriver forskning som problematisk, då språkinläraren kan känna sig exkluderad när barnet får lämna övriga gruppen, då också det finska språket blir det enskilda barnets angelägenhet och flerspråkighet ses inte som en tillgång eller kompetens i förskolan (Puskas, 2013; Skolverket, 2013).

Hur arbetar förskolor, som har barn som deltar i den mobila finska förskolan, med språkstöd?

Det språkutvecklande arbete som sker i förskolorna som deltagit i projektet, beskrivs av förskolepersonalen ske genom ett medvetet språksättande av barns vardag, vid vardagliga situationer som vid matsituationer, vid samlingar och i dagliga samtal.

Vi använder språket dagligen i vår verksamhet genom att prata med barnen och benämna.

Vi arbetar med språket i all verksamhet i vardagssituationer.

Ett öppet klimat för många demokratiska samtal.

Att vi aktivt benämner saker vid dess rätta namn, ”kan du skicka pennan”. Vi även hjälper barnen att språksätta. Så att vi förstärker deras språk ”jaha, det var pennan du ville ha”.

Det framstår tydligt hur personalen på förskolorna lyfter fram det dagliga samtalet i mötet med barnen som viktigt i barns språkliga utveckling. Det medvetna språksättandet tolkar jag gälla för det svenska språket och inte andra språkgrupper.

De metoder och arbetssätt som förskolorna använder i sitt språkutvecklande arbete är Före Bornholmsmodellen, TRAS (Tidig registrering av språk, kan väl diskuteras om det är en språkutvecklande metod eller ett kartläggningsmaterial, min kommentar), tecken som stöd, bokläsning, språksamlingar med konkret material, sånger, rim och ramsor, språkpåsar, flanosagor, praxisbilder, besök på bibliotek, arbete med reflektion genom barns bilder, datorplattor och arbete med de hundra språken som drama, bild, musik, dans.

Vi läser böcker. Vi har börjat använda ”tecken som stöd” – lär oss olika färger.

Vi läser mycket för barnen och besöker skolans bibliotek.

Före Bornholmsmodellen, Praxisbilder.

Vi arbetar med de 100 språken alltså inte bara det talade. Exempelvis musik, bild, rörelse/dans.

Vi använder oss av boken Före Bornholmsmodellen. Sjunger, rim och ramsor, läser flera gånger om dagen. Har planerade språksamlingar varje vecka.

I arbetet med att även ge barn möjligheter att utveckla andra modersmål än svenska, som också framgår som ett av förskolepersonals uppdrag i förskolans läroplan (Skolverket, 98/10), framgår att arbetssättet kännetecknas av att man ger språkstöd med vissa enstaka ord.

Vi bekräftar barnet som pratar ett annat modersmål. Vi har satt upp finska ord på väggen.

Benämner vardagsord i vardagen.

Använda vissa ord. Sjunga sånger på andra språk.

Några ”nyckelord” på modersmålet, ex vatten på flera språk.

... och även samlat in ord för flerspråkiga som arabiska osv. Ord på deras hem-språk i de vardagliga mötena.

Den mobila finska förskolan nämns som en del av den språkutvecklande verksamheten.

Finska gruppen finns, men vi har ju fler språkgrupper, Finska bordet som nämns vid måltider, bra för finskan men vi har fler språk.

En del barn har finskt språkstöd.

Barn och pedagoger som talar flera språk ses som tillgångar i arbetet att utveckla språk.

Be barnen ”översätta” vissa ord till ”sitt” språk.

Då vi har en personal som kan finska, räknar, sjunger och talar vi enstaka ord på finska som även de andra barnen har snappat upp.

Uppmuntrar barn att berätta om sitt språk samt få en insikt och förståelse över andra språk/olikhet.

Och vi uppmanar ju barnen, om vi har barn som har samma hemspråk så uppmantrar vi dem att använda sitt hemspråk i leken och i vardagen. Och även tar hjälp av barn som kan både svenska och ett annat hemspråk när det kommer ett barn som inte kan svenska.

En förskola beskriver hur de mer medvetet har arbetat med att utveckla/stödja assyriska och arabiska då de har personal som talar de språken.

Förra terminen, vi har två personal som kan två andra språk, assyriska och arabiska och samlade då ihop de barnen och hade vissa samlingar men också samlade ihop dom vid frukostbordet och åt frukost med dom och pratade på deras språk.

Några förskolor arbetar inte medvetet med detta område alls då de inte har fler barn med annat modersmål än svenska, endast barnet med finsk härkomst.

Då vi endast har ett barn och han får stöd 1 gång/vecka, så har vi inte mycket erfarenhet av arbete med andra språk.

Det gör vi inte alls... Vi har inga barn som talar andra språk.

Sammanfattningsvis

I förskolornas språkutvecklande arbete framstår arbetet med språkstöd, språkutvecklande arbete med andra språk än svenska, ske i låg grad.

Hur upplevs den mobila finska förskolan?

Språkpedagogers upplevelser av mobila finska förskolan

Resultatet från observationer, samtal och intervjuer med språkpedagogerna visar att deras upplevelser av den mobila finska förskolan är att den inneburit en stor utmaning.

Under de första mötena med barnen blev barnens kunskaper i det finska språket synligt för språkpedagogerna. De barn som deltar i finsk förskola har, som jag beskrev inledningsvis, olika behärskningsnivå och erfarenheter av det finska språket. Detta medför att språkpedagogerna måste bemöta alla barn olika. Detta kanske förefaller självklart för en utomstående men upplevs av språkpedagogerna vara försvårande omständigheter om sex barn, på olika avdelningar på en och samma förskola, med olika kunskaper i finska språket ska erhålla språkstöd under 2,5 timmar. Att samordna en finsk förskola för barn på olika hemvister, i olika åldrar, med olika intressen och med olika behärskningsnivåer i det finska språket samtidigt som barnen får det utlovade språkstödet på finska på 1,5 timmas verksamhet per vecka framstår för språkpedagogerna som både komplex och ibland ogenomförbart. Att ges språkstöd till ett barn på en förskola ger helt andra förutsättningar. Tid upplevs av språkpedagogerna som en brist i det dagliga arbetet på de förskolorna där de har fler barn på olika avdelningar/hemvister.

En annan upplevelse språkpedagogerna har är att de hela tiden måste vara inkännande för barnen och anpassa sig efter den situation som de möter. Barnen som de ska träffa är ofta igång med egna aktiviteter när språkpedagogerna kommer på besök.

Jag känner väl att jag får anpassa mig både efter situationen och efter barnen och å mycket kolla in och försöka få in det som går mm Å det har faktiskt varit lättast med de små barnen känner jag.

Mm och de andra är mer att dom vill va med kompisar och då kanske det är svenska kompisar och då kanske dom känner att det inte passar riktigt att jag kommer in eller så att man kan känna lite ibland att ”nu pratar jag ju med honom” och så kommer jag å försöker få in lite finska där.

Att bemöta barnen individuellt och framförallt de barn som har få eller inga kunskaper i det finska språket upplevdes av språkpedagogerna som en stor utmaning. Dessa barn har också varit svårast att motivera till verksamheten. Kunskaper i hur barn lär sig/utvecklar språk och var man som språkpedagog startar i ett språkutvecklande arbete är frågor språkpedagogerna ställt sig under projektets tid och dessa har också diskuterats vid Kärngruppens träffar.

Vidare beskriver alla tre språkpedagogerna hur de en eller flera gånger kommit till förskolan och där upptäckt att avdelningen gått på utflykt och att personalen glömt meddela detta eller att barnet av någon orsak är frånvarande och ingen, vare sig vårdnadshavare eller förskola har meddelat detta. Kommunikationen mellan förskolan, vårdnadshavare och språkpedagoger framstår som en viktig och återkommande punkt. Språkpedagogernas upplevelser att samarbetet med förskolepersonalen och föräldrarna har betydelse:

...men även xxx (ej hörbart) att det finns ett intresse. Det inte är bara jag som kommer en gång i veckan så utan ja det finns ett intresse från förskolan och så vet jag att föräldrarna har ett starkt intresse. Jag har även pratat i telefon med dom och så träffat. Så det känns även om han inte kan mycket finska eller inte pratar så finns det ett intresse där.

Av språkpedagogens utsaga ovan kan vi tolka att barnets finskspråkliga kunskaper inte är det mest väsentliga utan intresset från förskolan och föräldrarna har större betydelse för mobila finska förskolans verksamhet. Samtidigt som språkpedagogernas upplevelser visar att den mobila finska förskolan har inneburit stora utmaningar har de också positiva upplevelser med känslomässiga beröringspunkter:

Jag kan finska och det är en dröm jag haft länge, att få arbeta med det finska språket.

Vi får en relation. Man får en nära kontakt när man pratar sitt modersmål.

Sammanfattningsvis

Språkpedagogers upplevelser av den mobila finska förskolan kan beskrivas som en stor utmaning där språkpedagogerna har att anpassa sig efter antal barn per förskola, tid, barnens språkliga förmåga, barnens vilja att delta just den aktuella dagen, barnens uppmärksamhetsfokus just den aktuella dagen, förskoleavdelningarnas verksamheter, rutiner och händelser och det stöd som mobila finska förskolan får från föräldrar och övrig förskoleverksamhet.

Vårdnadshavares upplevelser av den mobila finska förskolan

Det samlade intrycket från enkätsvaren och från informationsmötet i april är att de flesta vårdnadshavare upplever verksamheten positivt. En vårdnadshavare anger att han/hon/de inte vet vad verksamheten innehåller, vad de gör. En vårdnadshavare uppger bristande återkoppling från verksamheten, men det samlade intrycket är att de flesta vårdnadshavare är nöjda med verksamheten och tycker den fungerar bra.

”Jag tycker att det har varit bra organiserat. Flexibelt då fröken kunnat följa med i verksamheten, ex. bussresa till centrum etc.”

Vårdnadshavare beskriver sina upplevelser om verksamheten som bra organiserad men också med känslomässigt engagemang med ord som glädje och stolthet förknippat med det finska språket.

”Fungerar utmärkt och barnen trivs och tycker detta är bra och kul, så jag som förälder hoppas detta fortsätter.”

”Mycket positivt att det finns finskt språkstöd. Barnen upplever kontakten som mer ”hemma”, de känner sig stolta av att kunna fler språk.”

Genom svaren har jag också kunna utläsa en glädje från vårdnadshavare att kunna erbjuda sitt barn denna möjlighet att lära finska.

”Bra, är så glad att kunna erbjuda min son att lära sig finska.”

Resultatet visar att vårdnadshavare är nöjda med verksamheten. De tycker att verksamheten fungerar bra, är bra organiserad och de vill att verksamheten fortsätter, men att det behövs mer information om verksamheten och det finns önskemål om att verksamheten också utvecklas pedagogiskt för att motivera barnen till språklärande.

”Bättre uppföljning. Föräldramöten skulle va bra.”

”Kommunikationen pedagoger – föräldrar borde underlätta. När kommer pedagogen, vem är hon, vad händer, finns ett tema, kan föräldrarna få lite ”hemläxa”?

”Finns det möjlighet att ha kontakt via mejl vad ni pratat om när ni träffat (barnets namn)?”

Dessa svar visar på utvecklingsområden som handlar om information mellan hem och förskola. Det finns både en vilja och kanske också ett behov hos vårdnadshavare att bli mer delaktiga i den finska verksamheten, vilket det senaste svaret visar.

Sammanfattningsvis

Vårdnadshavares upplevelser av den mobila finska förskolan är till stor del positiv. Vårdnadshavare eftersöker dock mer information och kommunikation om verksamheten för att kunna bli mer delaktiga.

Barns upplevelser av mobila finska förskolan

Resultatet visar att barns upplevelser av den finska förskolan är olika. Deras upplevelser är individuella och unika. I observationer, intervjuer och i enkätsvar framgår att de flesta barn upplever den mobila finska förskolan positivt. Att konstatera att de flesta barn är nöjda med verksamheten och tycker den är stimulerande och roligt är inte tillräckligt. Resultatet visar att några barn tycker om och längtar till de tillfällen då språkpedagogen kommer men också att några barn upplevt verksamheten mindre positivt.

Vårdnadshavares och förskolepersonals tolkningar av barnens upplevelser är positiva:

Upplever att det varit bra. Barnen har väntat på torsdagar då dom har finska. Min dotter har varit positiv till att hon får finska i förskoleklassen ...

Det ”finska” barnet har för det mesta tyckt att det varit roligt med mobila finska förskolan. Svårt att veta hur mycket finska hon lärt sig. Hon pratar inte finska hemma.

Barnet och dess familj uppskattar verksamheten. Pedagogen känner av hur mycket barnet orkar arbeta vid varje tillfälle.

Barnets reaktioner är positiva.

Vårdnadshavare och förskolepersonal beskrivningar av barns upplevelser som är mindre positiva:

Bara fått höra av från förskolepersonal att barnen inte var särskilt motiverade att delta. Ibland har hon inte velat prata finska.

Barn har strategier för att komma där ifrån om man säger så. ”jag kan redan prata med momo eller är otrevlig mot Virpi (språkpedagogen) när hon kommer. Jag är nog ledig i morgon när hon kommer, jag är nog sjuk då”. Det är en balansgång hur man går till väga.

I språkpedagogers berättelser om verksamheten framträder två bilder om barns upplevelser av mobila finska förskolan. En där barnet upplevt det positivt och en där barnet haft en negativ respons.

Å förra gången så var det en flicka, hon var helt finstalande och hon höll på å pärlade med pärlplatta ihop med en kompis å så. Å då satt jag brevid och pratade ganska mycket finska med henne medan den svensktalande kompisen va nyfiken

så hela tiden å frågade och ville också lära sig. Så det var lite kul. Så de ä lite olika, väldigt olika hur det blir å hur barnen är. Ibland ser man bara på blicken ”å nej kommer hon” så att dom inte vill, dom försöker ta avstånd till mig då.

Sammanfattningsvis

Vad barnen upplever och hur de reagerar på verksamheten är svårt att veta. I resultatet framträder ändå två bilder. En bild där barn upplever verksamheten positivt och en bild som är mer negativ där barn finner strategier för att slippa undan. Ett behov framträder att diskutera och problematisera att det är vårdnadshavare som väljer denna verksamhet för sina barn oavsett om det finska språket är aktivt hemma eller inte och vad det kan ha för betydelse för det enskilda barnet.

Förskolepersonals upplevelser av den mobila finska förskolan

Förskolepersonals upplevelser av den mobila finska förskolan är övervägande positiva. I resultatet kan man utläsa att den mobila finska verksamheten också har något att erbjuda övriga barn på avdelningen och inte bara de barn som deltar i mobila finska förskolan.

Vi har upplevt det som positivt. Bra med kontinuitet varje vecka. Det ”finska” barnet har för det mesta tyckt att det varit roligt med mobila finska förskolan.

Barnets reaktioner är positiva. Bra att barnet får använda sitt hemspråk. Skapar gemenskap.

Barnen tycker att det är roligt att pedagogen kommer till dem. Den mobila finska förskolan har satt ett frö hos alla våra barn (även de som inte kan finska).

Fungerar bra vid de tillfällen som har varit.

I datamaterialet framkommer några kommentarer som får oss att förstå förskolepersonals oro för att barn tvingas till denna verksamhet, som är villkorad av deras föräldrar.

Föräldrars påverkan kontra barnen.

Lite tvetydigt, då vårt barn inte vill delta, det är ju lite jobbigare då. Det är skillnad när barn är positiva men det här barnet vill inte delta och då känns det lite dubbelt, ska man tvinga det barnet att vara med eller ska man avstå. Föräldrarna är väldigt måna om att detta är ett bra verktyg. Då är ju frågan hur hårt ska man pressa barnet att delta mot dess vilja fast föräldern vill att barnet ska delta. Så det känns lite klivet.

Sammanfattningsvis

Förskolepersonals egna upplevelser av den mobila finska förskolan beskrivs som positiv eller negativ beroende på hur det individuella barnet har upplevt verksamheten, då förskolepersonal värnar om barns inflytande och välmående. Återigen framträder behovet av att diskutera och problematisera att det är vårdnadshavare

som väljer denna verksamhet för sina barn oavsett om de själva pratar det finska språket hemma eller inte.

Diskussion och rådgivande yttrande

I samtal med språkpedagoger och förskolepersonal framkommer att kommunikation mellan förskola och språkpedagoger är viktig, likaså kommunikation mellan förskola och vårdnadshavare, samt mellan språkpedagog och vårdnadshavare. Kommunikation framstår som viktig för att uppmuntra barnets språklärande och för att förbereda barnen för att språkpedagogerna ska komma. Hur barnen introduceras till denna verksamhet av föräldrar, personal och språkpedagoger verkar vara av vikt för kvaliteten på verksamheten.

Resultatet visar hur personalen i förskolor i liten grad arbetar med att utveckla andra modersmål än svenska. Det innebär att den finska förskolans verksamhet blir den enskilda språkpedagogens ansvar, både vad gäller språkpedagogiskt innehåll och synliggörandet av språk. Det betyder också att den mobila finska förskolan blir en sårbar verksamhet. Låt mig ge ett exempel. Erik är 4 år, han har finsk förskola varje torsdag mellan kl. 09.00 – 10.30 då Ritva, språkpedagog, kommer till förskolan. En torsdag är Erik sjuk, torsdagen som följer är Ritva på möte, veckan där på är det påsklov och finsk förskolan uteblir. I praktiken innebär detta att Erik har haft finsk förskola två gånger på fem veckor. Om inte den förskolan, den avdelning, där Erik är, leker och samspelar varje dag har ett medvetet flerspråkigt förhållningssätt och erbjuder möten med finska språket framstår det som att Erik varken erhåller förskola på finska, inte ens delvis som är hans rättighet (Svensk författningssamling 2009:724) eller får de 1,5 timma per vecka som är försöksverksamhetens uppsatta mål. För att stödja verksamheten mobil finsk förskola bör förskolor utveckla sitt språkutvecklande arbetssätt att gälla alla språk i allmänhet men finska språket i synnerhet. Ett utvecklande av förskolors flerspråkiga arbetssätt kan även få positiv påverkan på de barn, i mobila finska förskolan, som gjort motstånd mot verksamheten. Om barn är vana vid att möta det finska språket dagligen genom sånger, appar, samtal om begrepps betydelser på olika språk t ex blir språkpedagogers närvaro ett mer naturligt inslag i den dagliga verksamheten.

Forskning lyfter fram interna, externa och individuella faktorer som gynnar bevarande, lärande och utveckling av språk (Ambrahamsson & Bylund, 2012). Med interna faktorer menar forskarna språkliga och kognitiva faktorer hos individen som gör att språk utvecklas på ett givet sätt och som ett exempel på individuella faktorer lyfter Abrahamsson och Bylund fram språkbegåvning hos språkinläraren. Ambrahamsson och Bylund beskriver externa faktorer, som man inom forskning antar har betydelse för språkutveckling och vidmakthållande av språk, vara *socio-lingvistiska bakgrundsfaktorer, kontakt med förstaspråket (L1) och modersmålsundervisning*:

Inom *sociolingvistiska bakgrundsfaktorer* beskriver Abrahamsson och Bylund etnolingvistisk vitalitet som inbegriper tre huvudsakliga delar: språkliga gruppens numerära storlek, *institutionellt stöd* och status (gruppens stolthet över kulturella gärningar). Det är under institutionellt stöd som vi finner förskolan och den mobila finska förskolan. Mer ingående beskriver Abrahamsson och Bylund det institutionella stödet betyda ” graden till vilken gruppen och dess språk finns representerade inom myndigheter, utbildning, affärskontexter, massmedia etc.” (s. 220). Den grad till vilken barn och personal med finsk härkomst och det finska språket finns representerade i förskolan anses alltså ha betydelse. Vidare betyder det att hur man organiserar för och pedagogiskt arbetar med att utveckla finska språket i förskolan har betydelse för bevarandet av det finska språket och för barnens individuella språkutveckling.

Abrahamsson och Bylund lyfter också fram den *regelbundna kontakten* med förstaspråket (här finskan). Kontakt med målspråket (språket som ska läras) ses i forskning, enligt Abrahamsson och Bylund, som den enskilt viktigaste faktorn för utveckling eller vidmakthållande av språk. I exemplet med Erik, 4 år, ovan beskrivs hur den mobila finska förskolan periodvis framstår som sårbar, sporadisk och oregelbunden. Det innebär att Erik inte har de bästa förutsättningar att utveckla det finska språket eller faktiskt får det han har rätt till enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (Svensk författningssamling, 2009:724), en förskola helt eller delvis på det finska språket. Kopplat till denna studies resultat betyder det att förskolors språkutvecklande arbete behöver utvecklas genom att synliggöra det finska språket i verksamheten och uppmuntra finstalande personal i förskolor (innefattar både pedagogisk och icke pedagogisk personal som ex kök) att prata finska som en del av deras pedagogiska uppdrag. Språkgruppens numerära storlek har betydelse för utveckling och vidmakthållande av språk (Abrahamsson & Bylund, 2012). Finns möjligheter att placera barn med finsk härkomst på samma avdelning, skulle det också vara en åtgärd som gynnar barnens förhållande till det finska språket. Dessa åtgärder och ett gott samarbete mellan förskolor och den mobila finska förskolan skulle göra verksamheten mer stabil, med ett övergripande gemensamt ansvar för att barn med finsk härkomst tillgodoses sina rättigheter om en förskola helt eller delvis på det finska språket.

I forskning beskrivs *modersmålstränare* eller en pedagog som kan språket som viktig men *motivation* hos den enskilde lyfts som ytterligare en viktig faktor för utvecklande eller bibehållande av språk (Abrahamsson & Bylund, 2012). Denna motivation kan alla pedagoger i förskolorna arbeta för att stimulera genom ett nära samarbete med föräldrarna, användande av tekniska hjälpmedel som Appar, ljudböcker, sånger etcetera.

Om verksamheten mobil finsk förskola ska fortsätta i denna mobila form skulle den gynnas av att utvecklas inom tre områden. Ett: Organisatoriskt – placering av barn, strukturer för mobil finsk förskola framskrivna i en arbetsplan för finsk för-

skola. Två: Pedagogiskt – Utbildning och utveckling av flerspråkigt arbetssätt och mer samarbete mellan mobila finska förskolan och förskolor om det språkutvecklande arbetet och Tre: Dialog med vårdnadshavare om att barns utveckling av finska språket är både förskolans och vårdnadshavares ansvar.

1. Om möjligt placera barn med finsk härkomst på samma avdelning.
2. Uppmuntra all finsktalade personal i förskolan att tala det finska språket som en del av sitt pedagogiska uppdrag.
3. Diskutera den mobila förskolans möjlighet till flexibilitet, för att undkomma bortfall av förskoleverksamhet på finska för enskilt barn över lång tid.
4. Utveckla förskolors flerspråkiga och interkulturella arbetssätt.
5. Synliggöra det finska språket som en del av den vardagliga verksamheten i förskolan genom exempelvis sagor, sånger, samtal, appar, filmer.
6. Fortsätta arbetet med att sprida information om minoritetsspråklagen och uppdraget, förskola helt eller delvis på det finska språket, enligt finskt förvaltningsområde.
7. Ha kommunikation med föräldrar om finsk förskola och vikten av att de håller det finska språket levande hemma.
8. Framtagande av en arbetsplan för den finska förskolan som innehåller regler för förskola helt eller delvis på finska, syfte med verksamheten och där innehållet i den finska förskolan finns tydligt framskrivet.

Referenser

- Abrahamsson, N. & Bylund, E. (2012). Andraspråksinläring och förstaspråksutveckling i en andraspråkskontext. I Hyltenstam, K., Axelsson, M. & Lindberg, I. (red.). *Flerspråkighet en forskningsöversikt*. Vetenskapsrådets rapportserie 5:2012
- Puskás, T. (2013). Språk och flerspråkighet i förskolan. Ideologiska dilemman och vardagspraktik. I Björk-Willén, Gruber & Puskás. (red.). *Nationell förskola med mångkulturellt uppdrag*. Liber AB: Stockholm.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes
- Skolverket. (2013). *Flera språk i förskolan – teori och praktik*. Stockholm: Fritzes.

